

Тема 6. Ритуальна функція мови та її реалізація в конфесійному стилі

1. Функціонування конфесійного стилю в давньоруськоукраїнський (XI-XIII) період.
2. Жанрово-стильова розбудова конфесійного стилю в староукраїнський період (XIV-XVIII ст.)
3. Стан конфесійного стилю в новоукраїнський період.
4. Основні риси сучасного конфесійного стилю та сфера його застосування, підстили конфесійного стилю.

ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Жанри і стилі в історії української літературної мови. Київ : Наукова думка, 1989. 284с.
2. Русанівський В.М. Історія української літературної мови. Київ : АРтеК, 2000. 387с.
3. Огієнко І. Історія української літературної мови. Київ : Либідь, 1995. 283с.

Додаткова

1. Бабич Н. Д. Богословський стиль української мови у контексті стилістичної науки: збірник науково-дидактичних праць. Чернівці, 2009.
2. Грималовський І. С. Мова української духовної поезії XVIII – початку XIX століття: Дис. ... канд. філол. наук / Чернівці, 2006.
3. Дзюбишина-Мельник Н. Я. Стильово-стилістичні орієнтації сучасного конфесійного стилю . *Єдиними вустами: Вісник Інституту богословської термінології*. Львів, 1998. №2.
4. Задорожний В. До проблеми розвитку конфесійного стилю сучасної української літературної мови . *Матеріали Всеукраїнської наукової конференції 13-15 травня 1998 року*. Львів: видавництво ЛПБА, 1998. С. 137-145.
5. Задорожний В. Як треба читати тексти кирилівського письма. *Дивослово*. 2004. №2. С. 22-25.

6. Німчук В. В. Українська мова - священна мова. Українські переклади Святого Письма . *Людина і світ*. 1991. № 11-12. С. 28-32; 1993. -№ 1.-С . 35-39; № 4-5. -С. 14-19; № 6-7. С. 26-32; № 8-9. С. 20-24; № 10-12. С, 26-31.
7. Німчук В. В. Українські діалектні переклади Св. Письма. *Українське і слов'янське мовознавство : матеріали Міжнар. конф. на честь 80-річчя проф. Й. Дзендзелівського*. Ужгород, 2001. С . 383-389.
8. Німчук В. В. Християнство й українська мова. *Українська мова*. 2001. № 1. С. 11- 31
9. Огієнко І. (митрополит Іларіон). Хвалімо Бога українською мовою. Вінніпег, 1962. Видання третє, доповнене і перероблене. Луцьк, 1992. 20 с.
10. Павлова І. Лексика конфесійного стилю. *Дивослово*. 2001. №1.С. 18-24

Завдання 1. Встановити підстиль конфесійного стилю, вирізнити його ознаки (лексичні, стилістичні, синтаксичні) в кожному уривку.

I

Сказаніє і страсть і похвала святым мученикам Борису і Глібу

«Родъ правыхъ благословитьсѧ», рече пророкъ, «и сѣмя ихъ въ благословеніи будетъ».

Сице убо бысть малѣмъ преже сихъ лѣтъ, сущю самодрѣжцю всѣи Русьстѣи земли Володимеру, сыну Святославлю, вѣнуку же Игореву, иже и святыимъ крещеніємъ просвѣти всю землю Русьску; прочая же его добродѣтели инде сѣкажемъ, нынѣ же нѣсть время, а о сихъ по ряду сице єсть: сѣ убо Володимеръ имѣяше сыновѣ 12, не отъ єдиноя жены, нѣ отъ раснѣ матерѣ ихъ, въ нихъ же бѣже старѣи Вышеславъ а но немъ Изяславъ, третій Святопѣлкъ, иже и убийство се зѣлоє изъобрѣтъ. Сего мати преже бѣ чѣрницею, грѣкыни, сущи, и поялъ ю бѣ Яропѣлкъ, братъ Володимеръ, и ростригъ ю красоты дѣля лица єя и зача отъ нея сего Святопѣлка. Володимеръ же поганѣ єще убивъ Яропѣлка, и поятъ жену єго непраздѣну сущю; отъ нея же родися сии оканѣный Святопѣлкъ. И бысть отъ дѣвою отцю и брату сущю; тѣмъ же и не любляше єго Володимеръ, акы не отъ себе єму сущю; а отъ Рогѣнѣди 4 сыны имѣяше: Изяслава, и Мѣстислава, и Ярослава, и Всеволода, а отъ иноя Святослава и Мѣстислава, а отъ бѣлгарынѣ Бориса и Глѣба. И посажа я по роснамъ землямъ въ княженіи, иже инѣде сѣкажемъ; сихъ же исповѣмы убо; о нихъ же и

повѣсть си естъ. Посади убо сего оканьнааго Святопѣлка въ княжении Пиньскѣ, а Ярослава Новѣгородѣ, а Бориса Ростовѣ, а Глѣба Муромѣ. Нѣ се остану много глаголати, да не во многописании въ забыть [е] вѣлѣземъ. Нѣ о немъ же начахъ, си съкажемъ убо сице. Многомъ же днѣмъ уже минувшемъ и яко съконѣчашася днѣ Володимеру, уже минувшемъ лѣтомъ 28 по святѣмъ крещении, впаде въ недугъ крѣпкъ. Въ то же время бѣше пришелъ Борисъ из Ростова. Печенѣгомъ же отъинуду пакы идущемъ ратию на Русь, въ велицѣ печали бѣаше Володимеръ, зане не можаше изити противу имъ, и много печалѣашеся, и призывавъ Бориса (ему же бѣ имя издѣяно въ святѣмъ крещении Романъ), блаженааго и скоропослушливааго, предавъ воѣ многы в руцѣ его, посѣла и противу безбожнымъ печенѣгомъ. Онъ же съ радостию вѣставъ иде рекъ: «Се готовъ есмь предъ очима твоима сѣтворити, елико велитъ воля сердца твоеаго». О таковыхъ бо рече Притѣчникъ. «Сынъ бѣхъ отцю послушливъ и любимъ предъ лицемъ матере своеаго».

II

Христофор Філалет

Апокрисис

Если то правда, што' дѣпис твердит, иж папѣж и з своими ведучи греческой вѣры людей под свою зверхность, не жадного пожитку своего в том, але толко духовное потѣхи, згоды, милости христѣанской, и постраху еретиков и турков шукае?

В напомниманью своем до руского народу дѣпис и тых слов уживает: «А нам, католикам, што з вашоаго того зѣдноченья з нами прибывает? Ничоаго а ничоаго! Окром духовной потѣхи а веселья ангелского, которым ся з ними з овец налѣзеных радуемо. Штож мы з вас корыстити, што за пожитки свѣцкии з вас мѣти хотѣмо? Жадных! Ничоаго нам не приступует, одно веселье з болшей хвалы божей, иж ся христѣане згажают; иж ся братією, одного отца небесного дѣти, милуют; иж пострах будет еретиком и турком, которые ся о розорванье христѣанское старают. Знаете упріимую, жадного пожитку, нешукающую нашу ку собѣ милость, гдѣ ся о самое доброе ваше збавенье стараемо, аж ничоаго своего свѣцкоаго не ищемо, ани по вас ся сподѣваемо».

Бы то все правда была, было бы чому вѣрити. Але если до правды и што иного ся примѣшало, нехай дѣпис не мает за зле, же не цѣле в той науцѣ вѣра ему ся дает. Быть може, же суть такіе межи римскими католиками, которые тым мниманьем, же, окром сполечности з римским костелом, нихто збавен быти не может, от своих пастырей опоени будучи, и, з зычливости противко нам и спасенью нашему, наше зѣдноченье з римским костелом ради бы видѣли, пожитков в том своих приватних нешукаючи.

Але жебы дѣпис и ему подобные тѣкавци — а што болшая — жебы папеж римскій, стараючися о тое наше зъедноченье, прибытья пожитку своего не угледал, — то в нас згола не хочет. Не вѣдаю, што бы ся то стати мѣло, жебы ся звычай отмѣнити мѣли? Давна ово барзо приповѣсть: «Двор римскій не просит о овцу, або не маєт ся до овцы без вовны».

А же то правда, рѣч сама посвѣдчаєт. Гдѣ ж колвек бовѣм едно єсть што скубти, там ся римскій преложеныи горнут, там ся тиснут, там с каждой мѣры старанье чинят, якоби свои прапорци ростягнути могли; которые розтягаючи, зараз на першом вступку, а праве — перед всѣм, свои собѣ пожитки звыкли варовати. Свѣтчат о том вси христіанскіє королевства, послушенству папежскому подлежные, с которых на кождый рок и до того часу барзо много интраты и провентов до Рима выходит...

III

Молитва про Божу Мудрість

Великий і всемогутній Боже!

Зішли на мене з високих і святих Своїх небес і від престолу Своєї святої слави Твою святу Мудрість, що сидить праворуч Тебе.

Дай мені мудрість Твого уподобання, щоб я в житті умів те, що Тобі миле, гаряче бажати, мудро шукати, у правді признавати і досконало виповняти на славу й честь Твого святого імени, «на хвалу слави Твоєї ласки».

Дай мені, Боже, мудрість мого стану, щоб я все сповнив, чого бажаети, дай мені розуміти обов'язки, дай мені мудрість моїх обов'язків, дай мені їх виконати так, як треба і як належить, на славу Твою і хосен моєї душі.

Дай мені мудрість усього, що переминає, і всього, що триває; нехай перше в моїх очах маліє, а друге росте. Дай мені мудрість праці та мудрість відпочинку; нехай мені буде розкішню праця для Тебе, а втомою відпочинок без Тебе.

Дай мені мудрість щирого і простого наміру, мудрість простоти, мудрість щирости. Нехай серце моє звертається до Тебе і в усьому шукає Тебе впродовж цілого життя. Дай мені мудрість послуху для Твого закону, для Твоїї Церкви.

Дай мені мудрість убозтва, щоб я ніколи не оцінював дібр інакше, як відповідно до їх дійсної варгности. Дай мені мудрість чистоти, відповідно до мого стану та покликання.

Дай мені мудрість терпеливості, мудрість покори, мудрість веселості й поваги, мудрість Господнього страху, мудрість правдомовності і добрих діл. Нехай буду терпеливим без ніякого нарікання, покірним без найменшого удавання, веселим без надмірного сміху, поважним без суворості; щоб я боявся Тебе без спокус розпуки; щоб я був правдомовний без тіні двоязичності; нехай мої добрі діла будуть вільні від самоуподобання.

Дай мені мудрість - ближ ніх у потребі напоминати без самовивищення; дай мені будувати словом і ділом без лицемір'я. Дай мені, Боже, мудрість чуйности, уваги й обережності, нехай мене не зводить на бездоріжжя ніяка пуста гадка. Дай мені мудрість благородности, нехай мене ніколи не повалить ніяке брудне й недостойне прив'язання.

Дай мені мудрість богословських чеснот і моральних чеснот: віри, надії, любови, благорозумности, побожності, здержливості, мужности.

Дай мені, Боже, мудрість апостолів, мудрість мучеників, дай мені мудрість священичу й душ пастирську, проповідників і вчителів, служителів святих таїнств, дай мені мудрість евхаристійну й таїнственну, мудрість молитви і душевного зріння.

А передусім, Господи, дай мені мудрість сердечного розкаяння, досконалого жалу. Дай мені мудрість пізнання себе в моїй немочі і злобі; дай мені мудрість відречення і пожертвування себе; дай мені мудрість жертви, мудрість хреста, мудрість крові. Боже, дай мені, вкінці, оту мудрість, що, згідно зі святими Твоїми намірами, веде до злуки Церков під одним зверхнім пастирем, Вселенським архиєреєм.

Дай мені мудрість великого Твого апостола Павла, щоб я бодай його послання добре розумів, пам'ятав та вмів їх пояснювати Твоєму народові.

Дай мені мудрість першого Твого намісника, щоб я зрозумів наміри Твого Божого провидіння, що рядить Церквою через Римських архиєреїв; дай мені мудрість послуху ім та вселенській католицькій Церкві. Дай мені ту мудрість, що мені і моєму народові найбільше недостає.

Дай мені мудрість правдивого вдоволення, правдивого щастя.

Амінь.

ІУ

БОЖЕСТВЕННИЙ СІЯЧ

Одного дня вийшов Ісус Христос над Генезаретське озеро, сів на березі і почав навчати. Коли ж довкруги Нього зібралося багато народу, увійшов у човен і звідти навчав. Тоді, між іншим, оповів народові таку притчу.

Вийшов сіяч на поле сіяти. І як сіяв, одне зерно впало при дорозі. Там його потоптали, а птиці відтак визбирали. Друге впало на каменисте місце та, коли пригріло сонце, усохло, бо не мало глибокої землі. Інше насіння впало між терня і виросло, але не принесло плоду, бо терня приглушило його. А деякі зерна впали на добру землю і видали плід, одне в сотеро, друге в шістдесятеро, а третє в тридцятєро. «Хто має вуха, щоб слухати, нехай слухає», - закінчив притчу Ісус та на прохання учнів пояснив її ось так: «Насіння - це Боже слово, Божя наука. А ґрунт, або земля, на яку паде насіння, - це людські душі. Одні люди приймають Божу науку дуже поверхово до серця і в часі спокуси зовсім її не придержуються. Тому й легкодушно грішать. Інші люди приймають цю Божу науку глибоко до серця і творять добрі діла Богові на славу, а собі на спасіння» (Матей 13, 1-23).

Що це є Божя наука?

Божя наука - це ті правди віри, яких навчав людей сам Господь Бог. Божу науку зовемо також Божим об'явленням, бо це сам Господь Бог безпосередньо через своїх вибранців об'явив людям правду про Себе, про людину і про всесвіт. При цьому Господь Бог виявив свою любов до людей, повчив їх про ціль життя людини на землі і про засоби, як ту ціль можна досягнути.

Як ділимо Божє об'явлення?

Божє об'явлення ділимо на об'явлення: а) Старого Завіту, що тривав від перших людей аж до приходу на землю Ісуса Христа; б) Нового Завіту, що починається від Ісуса Христа і буде тривати до кінця світу.

Що означає слово «Завіт»?

Завіт - означає закон, заповіт або умова.

Через кого об'явив Господь Бог свою науку?

У Старому Завіті об'явив Господь Бог свою науку через побожних і праведних мужів - праотців, патріархів і пророків. У Новому Завіті передав Господь Бог свою науку через свого єдинородного Сина, Господа нашого Ісуса Христа, і через Його святих апостолів.

Де міститься Божє об'явлення?

Божє об'явлення міститься у Святому Письмі й у святому Переданні. Що це є Святе Письмо? Святе Письмо - по-грецьки Біблія - це написані святими і Святим Духом патхнепими людьми книги, які Христова Церква визнала об'явленим Божим словом. Усіх святих книг є 72; у цьому числі старозавітніх книг - 45, а новозавітніх - 27.

У

БОЖЕСТВЕННА ЛІТУРГІЯ СВ. ЙОАНА ЗОЛОТОУСТОГО

... Прохальна ектенія

Диякон: Сповнім молитву нашу Господеві.

Люди, на кожне прошення: Господи, помилуй.

За предложені чесні дари Господу помолімся.

За святий храм цей, і тих, що з вірою, благоговінням і страхом Божим входять до нього, Господу помолімся.

Щоб ізбавитися нам від усякої скорби, гніву й нужди, Господу помолімся.

Священик: Заступи, спаси, помилуй нас, Боже, Твоєю благодаттю.

Люди: Господи, помилуй.

Дня всього звершеного, святого, мирного й безгрішного у Господа просім.

Люди, на кожне прошення: Подай, Господи.

Ангела миру, вірного наставника, хоронителя душ і тіл наших у Господа просім.

Прощення й відпущення гріхів і прогрішень наших у Господа просім.

Доброго й пожиточного душам нашим і миру для світу у Господа просім.

Останній час життя нашого в мирі й покайні скінчити у Господа просім.

Християнської кончини ж иття нашого, безболісної, бездоганної, мирної, і доброго одвіту на страш ному суді Христовому просім.

Пресвяту, пречисту, преблагословенну, славному Владичицю нашу Богородицю і приснодіву Марію, з усіма святими пом'янувши, самі себе, і один одного, і все життя наше Христу Богові віддаймо.

Люди: Тобі, Господи.

Священик: Щедротами єдинородного Сина Твого, що з ним благословен єси, з пресвятим, і благим, і животворящим Твоїм Духом нині, і повсякчас, і на віки віків.

Люди: Амінь.

Священик: Мир всім!

Люди: І духові твоєму.

Диякон: Возлюбім один одного, щоб однодумно визнавати.

Люди: Отця, і Сина, і святого Духа, Тройцю єдиносущну і нероздільну.

Священик поклоняється тричі, мовлячи: Возлюблю Тебе, Господи, кріпосте моя, Господь - твердиня моя і прибіжище моє (3).

Диякон: Двері, двері в премудрості будьмо уважні...

МАХ 6 балів

Завдання 2.

*Письмово опишіть (самостійно або за допомогою джерел) один і той же предмет (наприклад, хрест), особу (отець, син) або поняття (любов, зрада) в усіх стилях сучасної української мови (див. поданий далі зразок). Коротко схарактеризуйте основні мовні особливості текстів кожного стилю. **Зразок***

ДОБРО

Конфесійний стиль

А я вам кажу: любіть ворогів своїх, благословляйте тих, хто вас прокликає, творіть добро тим, хто ненавидить вас, і моліться за тих, хто вас переслідує, щоб вам бути синами Отця вашого, що на небі, що наказує сходити сонцю своєму над злими й над добрими і дощ посилає на праведних і на неправедних. Коли бо ви любите тих, хто вас любить, то яку нагороду ви маєте? Хіба не те саме й митники роблять? І коли ви вітаєте тих, хто вас любить, то яку нагороду ви маєте? Чи й погани не чинять отак? Отож будьте досконалі, як досконалий Отець ваш Небесний.

(Євангеліє від Матвія 5, 44-48)

Публіцистичний стиль

Для дітей двадцять першого століття анахронізмом виглядає бесіда про добро, про досконалість, про святість, і щирість, про милосердя і співчуття. Знущання над слабшим стає сьогодні героїзмом. Убивство малолітнім старшої людини за копійки - нормою.

(Із журналу «Голос Живої Вервиці»)

Науковий стиль

Добро - це все позитивне в житті людей, що відповідає їх інтересам, бажанням, мріям; добра, корисна справа, вчинок; сукупність належних кому-небудь речей, предметів, цінностей і т. ін.

(Із тлумачного словника)

Художній стиль

Коли добром ніхто не дасть нам світла –
Його здобути треба - не молить,
Бо без борні нікчемні всі молитви.
І свічки мирної не варта та країна,
Що в боротьбі її не засвітила.

(Іван Кочерга «Свіччине весілля»)

Офіційно-діловий стиль

Громадянин Кузів Іван Михайлович, 1967 року народження, який проживає у м. Чорткові по вул. Незалежності, 70/3, 10.11.2009 р. біля 23 год., перебуваючи по вул. Монастирській, побачив свого сусіда Зозуленка Олексія Ярославовича в стані алкогольного сп'яніння і, бажаючи зробити йому добро, витягнув з лівої кишені його куртки належний останньому мобільний телефон, щоб той його не загубив. Умислу викрадати мобільний телефон не було...

(Із пояснювальної записки)

Розмовний стиль

- То яка розв'язка властива жанру казки?
- Добро завжди перемагає зло.
- Правильно. Запам'ятайте це, діти. Робіть добрі вчинки, а злих цурайтесь, бо за добро Бог нагороджує, а за зло карає.

(Діалог учителя й учнів на уроці)